

vsak Dantejev stih svet; tega stiha pa, kjer Dante očitno pripoznava, da je onkraj Jadranskega morja slovenski, slavski svet, se nočejo spomniti.«

In Ariosto? V IV. spevu svojega Besnega Rolanda (Orlando furioso) potuje junakinja Bradamante po južni Franciji ter pride (kitica 11) na gorovje Pirenejev, odkoder zagleda, proti zapadu idoč, obalo Španije in Francije, prav kakor vidi človek z vrha Apeninov i s l a v s k o (slovensko) i tirensko morje:

Di monte in monte e d' uno in altro bosco
Giunsero ove l' altezza di Pirene
Può dimostrar (se non è l' aer fosco)
E Francia e Spagna, e due diverse arene;
Come Apenin scopre il mar Schiavo e il Tosco
Dal giogo onde a Camaldoli si viene...

Za Ariosta je bilo torej današnje Jadransko morje slovansko, ne pa — italijansko; za »mare latino«, »mare italiano«, »mare nostro« ga je naredil šele največji frazér italijanskega slovstva — žid G. d' Annunzio.

Mazzini in slovansko Primorje. Toliko slavljani italijanski rodoljub Giuseppe Mazzini (1805—1875) pravi v svojem spisu »Doveri dell' uomo« (Dolžnosti človekove) v poglavju: »Dolžnosti do domovine« to-le:

»A voi, uomini nati in Italia, Dio assegnava, quasi prediligendovi, una Patria meglio definita d' Europa. In altre terre segnate con limiti più incerti o interrotti, possono insorgere questioni che il voto pacifico di tutti scioglierà un giorno, ma che hanno costato e costeranno forse ancora lagrime e sangue: sulla vostra no. Dio v' ha steso intorno linee di confini sublimi innegabili; da un lato i più alti monti d' Europa, l' Alpi; dall' altro il Mare, l' immenso Mare. Aprite un compasso: collocate una punta al Nord dell' Italia, su Parma; appuntate l' altra agli sbocchi del Varo e segnate con essa, nella direzione delle Alpi, un semicerchio: quella punta, che andrà, compito il semicerchio, a cadere sugli sbocchi dell' Isonzo, avrà segnato la frontiera, che Dio vi dava. Sino a quella frontiera si parla, s' intende la vostra lingua: oltre quella non avete diritti.«

T. j. v slovenskem prevodu: »Vam, Italijanom, je odkazal Bog, kakor da vas ljubi bolj od drugih, domovino, ki ima v vsej Evropi najboljše naravne meje. V drugih deželah z manj določnimi ali bolj pretrganimi mejami morejo nastati prepiri, ki jih bo sicer nekoč razrešilo mirovno sodišče vseh, a so doslej stali in bodo še stali krvave solzé: zbog vaše zemlje teh preprirov ne bo. Bog je potegnil okoli vaše zemlje mejne črte, vzvišene nad vsak dvom; na eni strani Alpe, najvišje gorovje Evrope; na drugi strani morje, neizmerno morje. Odprite šestilo: zapičite en krak na sever Italije, v Parmo; drugi krak pa v ustje rečice Varo in zaznamujte v smeri proti Alpam polukrog: tista konica, ki bo, dovršivši polukrog, zadela ob ustje Soče, bo označila mejo, ki vam jo je dal Bog. Do tiste meje se govori in razume vaš jezik; onkraj nimate pravice.«

Današnji Italijani imajo za to svarilo svojega narodnega apostola gluha ušesa. (Po »Omladini«.)

Italijanski pesnik G. Giusti (1809—1850) o bratstvu bivše Avstrije. Giusti je bil za Dantejem največji zastopnik politične satire v italijanskem slovstvu; bil

je ljubljene mladine. V svojih pesmih je zahteval neodvisnost Italije od tujega gospostva, navduševal se je pa tudi za bratstvo vseh narodov sveta. Skoro ob istem času, ko je pri nas Prešeren zapel v svoji Zdravljici (l. 1844):

»Živé naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan...«

je Giusti zložil eno svojih najlepših pesmi: Sant' Ambrogio (t. j. V cerkvi sv. Ambroža v Milanu). Bilo je l. 1846. Pesnik pripoveduje:

(Kitica 3.):

Vstopil sem. V cerkvi sem videl vse polno vojakov,
tistih vojakov gori od severa,
Čehov in Hrvatov (Boemi e Croati),
postavljenih v naš vinograd, opravljat službo kolov:
in res so stali kakor koli,
kot so navajeni stati pred generali,
s svojimi sršečimi brki in strašnimi gobci,
stali so pred Bogom ravni ko sveča.

(Kitica 4.):

Obstal sem zadaj; zakaj občutil sem,
prišedši iznenada med tisto ljudstvo,
kaj bi tajil! — neki gnus...
Dušilo me je, smrdelo mi je;
lojéve so se mi zdele
v tisti lepi hiši Gospodovi
celó sveče vélikega oltarja.

(Kitica 5.):

A tedaj, ko se je svečenik pripravljaj,
da posveti mistično jed,
mi je nenadoma tam od oltarja
udaril na uho sladek glas vojaške godbe.
Iz vojaških trobent so prihajali glasovi
kakor glasovi vzdihujočih v hudi bridkosti,
kakor glasovi njih, ki se spominjajo izgubljene sreče.

(Kitica 6.):

Bila je neka skladba Verdijeva...
tista: »O Signor, dal tetto natio« (Gospod, daleč proč od strehe
ki je že toliko prsi pretresla in navdušila. [rodne),
Tedaj sem začel postajati drug človek:
in kakor da so ti tuji možje
ljudje iz mojega ljudstva,
sem se nehoté približal njih četi.

(Kitica 7.):

Kdo naj mi zameri? Skladba je lepa,
in potem je tudi naša, in igrali so jo, kakor treba;
z umetnostjo in z razumom,
ki služi umetnosti, se predsodki izganjajo.
Ko pa je godba potihnila,
se mi je polagoma vračala prejšnja odpornost.
Kar naenkrat pa je...
iz tistih surovih ust

(Kitica 8.):

priplula skozi sveti zrak na lahnih perotih
nemška pesem (un cantico tedesco) k Bogu;
bilá je molitev, a meni se je zdela kakor izdihovanje,
glasovi resni, mili, veličastni,

takó da jih še zdaj v duši slišim.
Odkod se je pri onih debelokožcih,
pri onih štorastih postavah
vzela taka harmonija?

(Najbrže so igrali Haydnovo »Pred stolom Tvoje
milosti...« Op. prev.)

(Kitica 9.):

Pesem me je spominjala sladkogrenkih spevov,
ki sem jih bil čul v mladosti; srce,
ki jih je bilo čulo v domači hiši,
se jih je spomnilo v dnevih bridkosti:
spomnil sem se ljube matere,
zahrepenel sem zopet po miru, po ljubezni;
začutil sem izgubo davnega raja,
in stal sem kakor zamaknjen.

(Kitica 10.):

In ko je godba umolknila, so ostale v meni
misli silne in mirne.
In dejal sem sam pri sebi: Cesar, ki se boji
uporov italijanskih in slovanskih,
je te-le ljudi s silo odtrgal od njih domov,
in tukaj jih neprestano
goni kot sužnje, da nas tišče v sužnosti;
goni jih s Hrvatskega in s Češkega,
(schiavi li spinge per ternerci schiavi,
li spinge di Croazia e di Boemme)
kakor pastir goni čredo, da prezimuje v Močvarah (Ma-
[remme]).

(Kitica 11.):

Trdo je njih življenje, trdo z njimi ravnanje,
nemi bivajo med nami, zasmehovani, osamljeni,
orodje slepo mnogookkega roparstva,
ropajo tisto, kar ni njihovo, morda brez zavednosti;
in to sovražstvo, ki ne bo nikoli zblížalo
lombardskega ljudstva z nemškim,
koristi le njemu, ki vlada s tem, da razdvaja.
In ki se boji, da se ne bi doslej sovražni narodi med seboj
(e quest' odio che mai non avvicina [pobratili
il popolo lombardo all' alemanno,
giova a chi regna dividendo, e teme
popoli avversi affratellati insieme]).

Teh čisto krščanskih idej bratstva vseh narodov se
je bil Giusti navzel pri slovečem Aleksandru Manzoni-
ju, čigar gost je bil skozi en cel mesec eno leto prej v
Milanu (l. 1845); Manzoni pa je gorel za to misel že od
svoje nežne mladosti, ko je kot deček bil v Parizu do-
živel veliko revolucijo l. 1789. Kaj drugega v tej pesmi
želi Giusti kakor to, da bi se nekoč ti doslej med seboj
sovražni narodi, Nemci, Čehi in Hrvatje, z Italijani po-
bratili in da bi nehali vsakršno suženjstvo? S kak-
šnimi čustvi pač danes italijanski imperialisti čitajo
Giustija? Kaj ne gonijo sedaj iz Italije svojih ljudi nad
nas, da nas tišče v sužnosti? Ali ne velja cela kitica 11.
z majhno spremembo o njihovih vojakihi? Prej despo-
tizem Habsburžanov in Nemcev, zdaj laških kapitali-
stov. In vendar se z brzimi koraki bliža doba, ko se
uresniči krščanska misel, da smo si bratje vsi
narodi.

D.

Paul Lindau. V Berlinu je umrl v osemdesetem letu
svoje starosti pisatelj Paul Lindau, ki je bogatil nemško
literaturo dolgo vrsto let s kritikami, dramami, romani,
potopisi in podlistki. Število njegovih del je veliko.
Izdajal je tudi v Bismarckovem duhu pisano revijo »Die
Gegenwart«. Posvetil se je bil tudi gledališču in delo-
val prvo na sijajnem gledališču v Meiningenu in nazad-
nje na dveh berlinskih gledališčih. Najbolj znani so nje-
govi romani iz berlinskega življenja, ki se beró še danes.

Fr. B.

Rdeče vrste.

Nihče si ni mogel zapomniti ne njegovega obraza
ne številke, katero je nosil. Ko je stal v vrsti s skode-
lico, so rekli, da ni njihov. Ko ga je narednik bral, se
je čudil, kako je prišlo to ime v njegov notes. A on se
je čudil najbolj. Pogrešali ga nismo, ko smo ga pokopali
ob cesti — ne kot konja, zakaj konj sploh nismo po-
kopavali. Čez sedem dni je prišlo na njegovo ime pismo,
ki ga je greblo iz groba, tako goreče je bilo. Vsebine
pa vam ne morem povedati, ne morem...

Zunaj je solnce. Gledam na vrt. Kmet preobrača z
vilami seno. V sobo diši, zelenje sije na stene, ki so
dolgočasne kot prostor, v katerem spi mrlič. Ves dolgi
dan črtam papir in ne vem, čemu; ne prihaja mi na
misel, kaj bodo pisali nanj. Že petkrat sem potegnil pre-
dolgo črto. Moj šef mi je zatrdil že petkrat, da nimam
talenta. Zelenkaste stene, solnce in vonj...

Zapisal sem bil, da so bolesti moža lepše, kot bo-
lesti žene... Gospa Marica je bila prijazno huda name.
Ves sem zmeden. Čas zori naglo, da se bojim govoriti.
Vrednost naših žena se je zvišala v neskončnost. Teža
štirih oglov, družine in domovine je padla na njih pleča
— vse nam so rodila njih nedrija. Vsi smo se naučili
molče prenašati grozo — ne solz, ne kapljic krvi ne
štejemo...

Če bi bil slikar, bi naslikal to-le sliko: V ladji, ki
se potaplja, sedi Nazarenec. Tisoč rok je vprtih vanj,
tisoč ust kliče: Reši nas, poginjamo! On spi. Ne, ne bi
mogel naslikati te slike; toliko groze in veličine je v
nji, toliko groze...

Bratjel Videl sem ljudi, ki so peli v boj in so peli
na morišče. Videl sem ljudi, ki so trepetaje jokali v boj
in na morišče. Tretji niso kazali ne tega ne onega.
Težka je razlika med junaki in junaki, med ozkosrč-
nimi in ozkosrčnimi ni plot. Brat, kako boš sodil?
Vem, da ti je pesem ljubša, a v posebnih trenutkih je
tudi pesem žalost. Brat, smešna je tvoja zadrega, ko ne
ločiš morilca od junaka.

Človek ne ljubi brez vzroka, a pogosto brez vzroka
sovraži. Ne išči v sovražstvu ne resnice ne pravice.
Dobro je, da se naučimo tega in iščemo novih poti in
studencev za svoje bolečine.

Slednji izmed nas je v dveh izdajah: ena, grob in
cenen odtisek, je za dom — druga, v sijajni obliki, je
za javnost. Razumem, zakaj smo si med svetom naj-
bližji tako tuji, zakaj smo si v intimnem krogu tako
neznosni.